

Finansklagenemnda Skade

Uttalelse FinKN-2017-071

17.2.2017

Enter Forsikring

Motorvogn

Selvordsforsøk med bil – forsett – samlivsbrudd – sinnstilstand – fal. § 4-9 første og femte ledd.

Sikrede (f. 1988) kjørte 22.4.15 kaskoforsikret bil inn i en tunnelvegg i motgående kjøretning. Hun brukte sikkerhetsbelte og kom unna med små personskader, mens bilen ble totalskadet. Sikrede har forklart at hensikten med kjøringen var å ta sitt eget liv. Hun hadde rett før kjøreturen fått beskjed om samlivsbrudd. Selskapet avsto erstatning for bilen under henvisning til at bilen ble krasjet med forsett, mens sikrede anfører at selskapet ikke kan avslå erstatning på grunn av hun ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling på grunn av hennes sinnstilstand på ulykkestidspunktet. Nemnda kom til at unntaksregelen i fal. § 4-9 femte ledd ikke kom til anvendelse.

SELSKAPETS AVKORTNING: 100 %.

Saksfremstilling

Saken gjelder erstatning for skade på bil og spørsmål om sikrede har fremkalt skaden forsettlig, jf. fal. § 4-9.

Sikrede (f. 1988) kjørte inn i en tunnelvegg under kjøring med den forsikrede bilen 22.4.15. Ifølge de fremlagte dokumenter var ulykken forsettlig og sikredes hensikt var å ta sitt eget liv. Bilen ble totalskadet. Sikrede fikk mindre personskader, bl.a. et brukket brystbein. Hun hadde på seg sikkerhetsbelte. Det var ingen passasjerer i bilen, og det var ingen andre kjøretøy involvert i selve ulykken.

Politiets rapport fra ulykken, vitneuttalelse og bilder med skrensespor viser at bilen har kjørt på skrå over motgående kjørebane, inn i fjellveggen der og tilbake i sidebetongkanten i den opprinnelige kjørebane.

Politiet som kom til stedet, har skrevet følgende om sikredes tilstand:

Fører av (sikredes bil) framsto som om hun var i sjokk når vi kom til stedet. Hadde problemer med å svare på enkle spørsmål. Hun ble raskt ivaretatt av helse, og vi fikk ikke stilt henne ytterligere spørsmål på stedet.

Det ble 30.4.15 foretatt et telefonavhør av sikrede (som siktet). Det fremgår her angitt som fri forklaring:

(Sikrede) fortel at ho køyrde i tunnellveggen med vilje.

Ho fortel vidare at sambuaren hennar nettopp hadde sagt at dei ikkje kunne vera i lag lenger, og at denne nyheiten kom så brått og sjokkerende på henne, at ho satte seg i bilen og køyrde frå heimen deira på ...

Ho visste ikkje kvar ho skulle køyre, men ho blei så lei seg og deprimert, at ho begynte å tenke på at ho ville køyre av vegen. Ho tenkte at ho ville unngå å involvere andre trafikanter, og ho kom til ...tunnellen, då var det tomt for bilar i mot hennar.

Det kom såpass brått på henne at ho ikkje tenkte på å løyse sikkerheitsbeltet, og ho kom frå kollisjonen lettare skadd.

Ho trur at ho køyrde i fartsgrens.

Ho fortel at målet med handlinga var å dø.

...

Psykologen ho har snakka med på ... meinte at ho hadde opplevd ein akutt krise etter brotet med sambuaren, og at det som ho gjorde var eit resultat av dette.

Politiet innhentet i forbindelse med etterfølgende straffesak mot sikrede en uttalelse fra lege/psykolog. Uttalelsen vurderer sikrede i tiden etter ulykken under overskriften "suicidvurdering og risikofaktorer" og sier bl.a.:

- Pas har vært innlagt det siste døgnet etter et suicidforsøk der pas har styrt bilen sin mot en fjellvegg. Dette indikerer at pas har hatt en konkret, impulsiv plan som ble utført.
- Pas har ikke vært i kontakt med hjelpeapparatet tidligere, men har tidligere suicidforsøk ved bl annet ...
- Pas har også hatt tidligere depressive episoder, senest julen 2014. Risikofaktor pga psykisk lidelse.
- Har nylig opplevd krise i form av samlivsbrudd med samboer, brudd av relasjon som kom brått og uventet på pas. Eks samboer kjenner til pas sitt suicidforsøk.
- Stress knyttet til fullføring av bachelor oppgave. Pas virker å stille høye krav til seg selv, prestering og struktur i hverdagen.
- ... Sier at hun ikke hadde tenkt over suicid eller planlagt dette på forhånd og at impulsen kom brått og sterkt. Hun beskriver det som at "jeg tenkte i grunn ikke så mye over det, bare handlet". Sammenligner opplevelsen av å kjøre bilen inn mot vegg som da hun hoppet fallskjerm året før. Pas hadde vært irritert over at hun var i live da hun kom til seg selv i bilen ...

Diagnosen på sikredes problemer er fremstilt på følgende måte:

Pas har vært under utredning og blitt diagnostisert med F31 6 0 Bipolar affektiv lidelse, aktuell episodeblandet. Hun var ikke blitt utredet eller diagnostisert for denne eller andre psykiske lidelser forut for kollisjonen 22.04 15.

Bipolar lidelse er karakterisert med gjentatte episode der stemningsleie- og aktivitetsnivå er betydelig forstyrret. Episode av mani- eller depresjon kommer ofte i etterkant av belastende livshendelser eller andre psykiske traumer, men denne type belastning er ikke nødvendig for at diagnosen kan stilles. Pas. er ikke vurdert å ha en psykoselidelse som del av inklusjonskriterie, men pas. selv fremholder selv at bilulykken ikke ville ha skjedd om diagnosen var kjent og medisineret. Pas. behandles medikamentelt (Seroquel 200mg) og psykologisk fortløpende ved ...

Sikrede krever dekning for skade på bilen, og viser til at hun ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling på grunn av sin sinnstilstand. Selskapet kan derfor ikke påberope unntak for forsettlig fremkallelse av forsikringstilfellet, jf. fal. § 4-9 siste ledd. Ulykken var en impulsiv handling som ikke var planlagt. Den var forårsaket av underliggende alvorlig sinnslidelse som ikke var diagnostisert eller medisineret på skadetidspunktet, og ble bl.a. utløst av at hun fikk brått beskjed om samlivsbrudd og deretter satte seg inn i bilen og kjørte.

Tilstanden hennes må betegnes som alvorlig psykisk lidelse, og dette innbefatter ikke bare psykose, men også blant annet bipolar lidelse og tilstander der en er til fare for eget eller andres liv, jf. bestemmelser i lov om psykisk helsevern.

Med støtte i psykologuttalelsene anføres at hun var i en mani som gjorde at hun ikke var i stand til å se konsekvensene av sin handling ut over det å dø. Psykologens vurdering av at hun var suicidal på ulykkestidspunktet, bør anses som en vurdering av at hun var utilregnelig på samme tidspunkt. En person som er suicidal, er ikke tilregnelig.

Videre ble straffesaken om overtredelse av vegtrafikkloven § 3 henlagt av politiet. Det betyr at politiet ikke anser at hun kan straffes for hendelsen, og hun forstår det slik at dette beror på hennes sinnstilstand på ulykkestidspunktet som gjorde at hun ikke var i stand til å se konsekvensene av handlingen.

Selskapet bestrider ansvar og viser til unntaket for forsett i fal. § 4-9 første ledd. Bilen ble kjørt inn i fjellveggen med vilje og sikrede måtte med stor grad av sannsynlighet forstå at skaden ville oppstå. Selskapet er da uten ansvar etter fal. § 4-9 første ledd.

Unntaket for situasjoner, hvor sikrede ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling på grunn av sinnstilstand, jf. fal. § 4-9 siste ledd, kommer ikke til anvendelse i denne saken. En handling utført som følge av akutt psykisk krise, er ikke det samme som at man ikke kan forstå rekkevidden av sine handlinger. Selv ved impulshandlinger kan man være seg bevisst på selve handlingen og konsekvensene.

At saken ble henlagt av politiet, er ikke i seg selv en bekreftelse på at unntaket kan gjøres gjeldende.

Ut fra de medisinske opplysningene i saken fremkommer det klart at sikrede har fått konstatert en bipolar affektiv lidelse, men at denne ikke er psykotisk. Dette tilsier at sikrede kunne forstå rekkevidden av sin handling.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Utgangspunktet i fal. § 4-9 første ledd er at dersom sikrede forsettlig fremkaller forsikringstilfellet er selskapet ikke ansvarlig. Dette gjelder likevel ikke dersom sikrede pga. sin sinnstilstand ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling. Sikrede har bevisbyrden for at betingelsen om sinnstilstand er oppfylt, jf. AKN 2476. Det følger av NOU 1987:24 s. 88 at spørsmålet om sikrede forsto rekkevidden av sin handling skal avgjøres etter en konkret vurdering, og at man ikke uten videre skal legge det strafferettslige tilregnelighetsbegrepet til grunn, jf. også AKN 2004. Det er derfor ikke avgjørende om politiet har henlagt saken mot sikrede og uansett er grunnlaget for henleggelsen ikke kjent.

Det er ikke fremlagt noen sakkyndig vurdering som belyser sikredes sinnstilstand på ulykkestidspunktet. I de etterfølgende diagnoser er det konkludert med at sikrede lider av "bipolar affektiv lidelse" med forstyrret stemningsleie og aktivitetsnivå, og at episoder med mani eller depresjon ofte kommer i etterkant av belastende livshendelser. Nemnda kan likevel ikke se at denne diagnosen gir grunnlag for å si at sikrede ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling. Det fremgår av uttalelsen fra psykolog etter ulykken at pasienten "hadde vært irritert over at hun var i live da hun kom til seg selv i bilen". Dette tilsier at hun var bevisst hva hun gjorde og forsto konsekvensene av kjøringen i forhold til eget liv. Psykologen sier videre at "pas har hatt en konkret, impulsiv plan som ble utført". Det dreier seg derfor ikke om en handling som er planlagt over lengre tid, men utløst av samlivsbruddet og gjennomført rett etter dette.

Nemnda kan imidlertid ikke se at dette er tilstrekkelig til å dokumentere at sikrede ikke forsto at bilen ved kjøring mot tunellen ville bli skadet. Det fremgår at hun planla å ta sitt eget liv, og at hun gjennomførte denne planen ved å sette seg i bilen og kjøre denne til et sted hvor hun kunne bruke bilen til selvmordshandlingen. Dette tilsier at hun "skjønte rekkevidden av sine handlinger" i forhold til konsekvensene for eget liv. Det er heller ikke omtvistet at hun skjønnte at hun forsøkte å begå selvmord, sml. NOU 1983:56 s. 94 vedrørende reguleringen av selvmord i ulykkesforsikringen, hvor det heter at dersom forsikrede pga. sinnstilstand ikke forstår rekkevidden av sine handlinger dreier det seg ikke om selvmord. Nemnda mener at dersom det aksepteres at forsikrede utviste forsett i forhold til selvmordet, er det vanskelig å se at han ikke

"kunne" skjønne rekkevidden også i forhold til andre konsekvenser av handlingen, jf. AKN 2004 hvor nemnda uttaler at "Det forsikringsrettslige forsettsbegrep omfatter også "hypotetisk forsett" ("dolus eventualis"). Dette innebærer at forsett foreligger også i forhold til følger som man ikke har til hensikt å fremkalle og heller ikke regner med vil være sannsynlig, men hvor man ville ha handlet på samme måte selv om man antok at skaden var sannsynlig". På bakgrunn av de fremlagte opplysninger regner nemnda det for sannsynlig at sikrede ville kjørt inn i tunnelveggen i selvmordshensikt selv om hun hadde tenkt på konsekvensene av handlingen i forhold til skade på bilen. Unntaksregelen i § 4-9 femte ledd kan i så fall ikke anvendes.

Nemnda har ikke tatt stilling til spørsmålet om delvis erstatning etter § 4-9 første ledd andre punktum.

Uttalelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Birgitte Hagland (nestleder), Line Merete Lileng, Elisabet Okkenhaug, Vibeke Stiansen, Paal Bjønness og Gyrid Giæver.